

JACHIN'S BROCHURE-REEKS No. 16

de geestelijke achtergrond van ons zondagsschoolwerk

door

Ds B. BOUMA

1949

JACHIN'S UITGEVERSBUREAU
NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA
DELFT

Op de streekvergadering Leiden werd me deze winter gevraagd een inleiding te willen houden over de geestelijke achtergrond van het Zondagsschoolwerk.

Uit grote eerbied voor de arbeid, die bedoelt de kinderen bekend te maken met de heerlijke naam van onze Here Jezus, aanvaardde ik dit verzoek.

Toen het Bestuur van Jachin mij verzocht dit onderwerp ook op de jaarvergadering van Jachin te willen behandelen, heb ik eerst gearzeld, met name om het eenvoudige en praktische van het onderwerp.

Maar eindelijk ben ik gezwicht.

Enkele opmerkingen wil ik maken over drie punten:

- I. Hoe de Zondagsschoolleider(-leidster) zelf geïnstrumenteerd moet zijn.
- II. Hoe de arbeid van de Zondagsschoolonderwijzer(-onderwijzeres) ernstige voorbereiding vraagt.
- III. Van welk belang plaatselijke cursussen en streekvergaderingen zijn en in welke geest ze gehouden moeten worden.

I.

Degene, die zich verbindt aan de Zondagsschool, moet bezielde zijn met liefde tot Jezus. Elke arbeid in Gods Koninkrijk moet voortkomen uit liefde tot de Heiland.

Het maakt verschil bij ons vertellen, of we van liefde tot Jezus branden of niet.

Hebt u wel eens een móeder horen vertellen over haar kind?

Zó enthousiast kan ze niet spreken over een vréemde.

Wat een geestdrift!

Uit alles proeft U, dat er een innige band der liefde is tussen haar en hem, over wie ze het heeft!

Zó zal de vertelling over de Heiland
aan warmte,
aan diepte,
aan innigheid
en aan drang
winnen, naarmate we zelf meer gedronken hebben uit de lief-
debron van Jezus.

Het moet ons te doen zijn, niét om onze eer, maar om de
eer van Christus.

Hij wordt verheerlijkt in de veelheid van onderdanen. En
Zijn Middelaarsglorie bereikt haar hoogtepunt, wanneer de
Kerk compleet is, en Hij kan wederkeren om te oordelen de
levenden en de doden.

Het verlangen der liefde naar Christus' volkomen Midde-
laarsheerlijkheid moet ons dringen, als vrijwilligers ons op te
geven, om mee te willen werken en strijden, om Christus' Rijk
te doen komen.

De vraag kan gesteld worden, of zij toegelaten mogen wor-
den tot de arbeid in de Zondagsschool, die van hun persoonlijk
deelgenootschap aan het heil in Christus niet zeker zijn. Hier
past voorzichtigheid en teerheid.

De zekerheid des geloofs hangt met verschillende factoren
samen:
met karakteraanleg,
met psychische inslag,
met leeftijd,
met levenservaring enz.

De vraag, of iemand aan het Zondagsschoolwerk verbonden
kan worden, kan beter teruggeleid worden tot een andere
vraag:

Is er liefde in zijn hart tot Jezus?

Wanneer de Here Jezus aan Petrus, die Hem verloochend
heeft, de vraag voorlegt:

„Hebt gij Mij lief?“

antwoordt Petrus, die over de oefening van zijn geloof
klagen moest:

„Here, Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb.“

Over zijn geloofsdaden kon hij niét roemen, maar van zijn
liefde tot de Heiland is hij zéker.

Deze heeft Satan niet uit zijn hart kunnen branden. Wij
kunnen weten — hoe klein ons geloof ook is — of we liefhebben.

Kan iemand oprecht zeggen, dat de liefde tot Christus hem dringt zich te geven aan de Zondagsschoolarbeid, terwijl hij schroomt de weldaden van het genadeverbond zich toe te eigenen, neem hem of haar dan maar gerust in uw kring op.

De Evangelisatiearbeid werpt niet alleen vruchten af voor hem, die bewerkt wordt, maar bereidt ook een zegen voor hen, die er actief aan deelnemen.

Door front te maken tegenover anderen, komt vaak uit een mens wat in hem is; door te spreken over Jezus en het heil, dat Hij geeft, worden we onszelf vaak bewust van onze geestelijke rijkdom; komt het geloof, dat gemengd was met angst en twijfel, tot verzekerdheid.

Vervolgens moet daar ook liefde tot het kind zijn. Bij een Christen moet alles onder het dubbel-gebod der liefde staan: God liefhebben boven alles, de naaste als onszelf.

Als wijzelf het grote heil in Christus deelachtig zijn, moet het onze brandende begeerte wezen, anderen ook zo gelukkig te zien als wijzelf zijn.

En waar dit geluk niet buiten de Zaligmaker om, maar alleen bij en in Hem te vinden is, daar moeten wij verlangend wezen, ook anderen bekend te maken met de enige Naam, die onder de hemel gegeven is, waardoor wij behouden kunnen worden.

Speciaal de kinderen, de buitenkerkelijke kinderen, die in huis of op school van Jezus niet horen!

In de Zondagsschoolonderwijzer moet iets gevonden worden van de liefde, die Christus tot het verlorene toonde.

De onkunde, de onverschilligheid voor de eeuwige dingen, en de geestelijke armoede onder ons volk, is onrustbarend. Om maar eens een bijna ongelooflijk voorbeeld te noemen! Het is voorgekomen bij een wedstrijd in hersengymnastiek in een uitzending van de V.A.R.A., het vorig jaar, dat de leider uitdrukkingen vroeg met het woord „man” er in. Toen er door iemand geantwoord werd: „de Man van Smarten”, antwoordde de leider: „nee, dit antwoord is fout, daar heb ik nog nooit van gehoord.”

Bij een enquête ingesteld naar de godsdienstige problemen van de studerende jeugd, klaagde een jongen van de middelbare school over de doelloosheid en zinloosheid van het leven.

De ontkerstening in Christelijk Nederland is schrikbarend. Van hoe grote betekenis is dan de arbeid van de Zondagsschool!

Is één mens niet meer waard dan alle schatten der aarde?

En dan moet U niet vergeten de kracht van het Verbond.

Eén kind voor Jezus gewonnen, kan betekenen, dat uit dit kind nog velen geboren worden, die behouden worden.

Wij moeten ons nooit laten verontrusten door het kleine getal, dat door de Zondagsschool tot Jezus gebracht wordt.

Eén = hier reeds: veel!

Eén kan betekenen: zeer velen!

Wat één kind op de Zondagsschool geleerd en gehoord heeft, raakt het nooit weer kwijt.

Over de zegen van het Zondagsschool-onderwijs schreef Dr. Pierson, directeur van de Heldringgestichten eens:

„In mijn arbeid op de Heldringgestichten ben ik niet enkele, maar honderden malen tot dankbaarheid gestemd geworden, als ik de zegen bemerkte, die van de Zondagsscholen uitgaat. Die zegen, zelfs al scheen hij gering, was onmiskenbaar. Er zijn tal van personen tot ons gekomen, die buiten alle godsdienst opgevoed, geen flauw begrip van God en Zijn dienst zouden hebben gehad, als de Zondagsschool hen niet had geklokt.

Ons volk zou reeds volslagen heidens zijn geworden in brede kringen, als de Zondagsschool het niet had bewerkt. Bijna altijd vonden we hier, ook bij de diepst gezonkenen, nog een overblijfsel van het goede zaad, daar uitgestrooid.”

En Prof. Bavinck heeft eens gezegd: „De Zondagsschool heeft de kennis der Schrift in wijde kringen verbreed. Zij heeft kinderen, en door hen gehele gezinnen voor de Kerk herwonnen of tot haar gebracht. Zij heeft het familieleven menigmaal gereinigd en hersteld.”

Gaat dan, leiders en leidsters, voort met uw arbeid in 's Heren kracht, met de moed des geloofs, gedreven door de liefde tot Jezus, gedreven door de liefde tot het kind.

Uw werk onder de kinderen is niet gemakkelijk.

Zij vormen een woelige stal, waar zelfbeheersing en zelfverloochening van U geëist worden.

Maar de liefde doe U volharden.

Laat het U ook een eer zijn, medewerkers van Christus te mogen wezen.

II.

De arbeid van de Zondagsschoolleider(-ster) vraagt ernstige voorbereiding.

De vertelling op de Zondagsschool moet zijn: een confronteren van het kind met Jezus.

En dat is een heel tere, verantwoordelijke en moeilijke taak.

Evenals van elke preek moet ook van elke vertelling Christus de inhoud zijn. Het gaat op de Zondagsschool er om de kinderen te bewegen tot het geloof in Jezus Christus. Maar daarom moet het kind ook het portret van Jezus gezien hebben, Jezus in Zijn genade en liefde, Jezus in Zijn ontfermend afdalen ook tot de kinderen.

Dàn alleen kan de vertelling „in beweging” brengen. En de vertelling zal meer werkelijke ontroering kunnen wekken, — ik wees daarop reeds — als de onderwijzer(-es) zelf Christus in Zijn heerlijkheid ziet en kent.

Dit maakt de Zondagsschoolarbeid buitengewoon zwaar.

In de eerste plaats moet U de kinderen een kind worden; U moet kunnen afdalen tot hun geestesniveau, tot hun kennen' en kunnen, tot hun kinderlijke voorstelling, tot hun weten.

En dan vervolgens moet het er ons niet om te doen zijn een zedepreekje te houden.

Neen, de vertelling uit de Bijbel moet zijn een venster op Jezus.

En dit kan met name moeilijk zijn, wanneer U een geschiedenis hebt uit het Oude Testament.

„In „Heden ten Dage” drukte T. A. Gilhuis het aldus uit: „Uit het ruwe marmer van het Oude Testament moet door de verteller het gelaat van Christus gehouwen worden. En dit kan alleen maar in het zweet der ziel.”

Ook bij een Nieuw-Testamentische vertelling mogen allerlei nevenfiguren de Christus niet uit het centrum verdringen.

Rembrandt had de rechte visie, toen hij bij zijn schilderij van de voorstelling van het Kindeke Jezus in de tempel, al het licht op het Kind liet vallen.

In dit Rembrandt licht moet onze Here Jezus altijd in de vertelling staan.

Zulk vertellen nu, waarbij de relatie met Christus niet uit het oog verloren wordt, vraagt ernstige voorbereiding.

Een predikant, die — zonder wettige reden — zo maar naar de kansel gaat, zonder studie van zijn tekst gemaakt te hebben, of zich een tekst laat opgeven vlak voor de dienst, moge naar het oordeel van oppervlakkige mensen een kraan zijn, in werkelijkheid getuigt dit zo-maar-er-op-los preken van weinig eerbied voor Gods Woord, van weinig besef van de hoge betekenis van de bediening des Woords.

Ook de Zondagsschoolonderwijzer(-es), die vertrouwt op zijn (haar) gave van gemakkelijk te kunnen vertellen, en die in de gedachte leeft, dat je voor kinderen je niet zo hoeft in te spannen, en nu onvoorbereid naar het lokaal gaat, handelt zeer verkeerd.

Hij (zij) vergeet, dat de Bijbel de diepe gedachten van het heil Gods in Christus bevat; hij (zij) ziet voorbij, dat het overbrengen van deze diepe gedachten Gods aan kinderen, aan buitenkerkelijke kinderen, juist een heel moeilijke kunst is.

En hij (zij) realiseert zich niet genoeg de betekenis van de Evangelisatiearbeid, waarbij Christus ons wil gebruiken als middel om mensen voor Hem te winnen.

Wie hiervan diep doordrongen is, zal toegeven, dat zorgvuldige voorbereiding van een doeltreffende vertelling onafwijsbare plicht is voor de onderwijzer(-es).

De vertellers op de Zondagsschool moeten de geschiedenis, die ze te behandelen hebben, niet maar „even nazien”, maar biddend, rustig, aandachtig, nauwkeurig nalezen in de Bijbel, de hoofdbron; vervolgens in de hulpbronnen; er moet niet alleen óver de Bijbel, maar eerst úit de Bijbel gelezen worden.

Daarna moet ook aan de meditatie ruim voldoende tijd besteed worden.

De Schriftgedachten indenken, óverdenken is eis. Daardoor wordt het gelezene ons werkelijk bezit.

Daarna moet een schets gemaakt worden, opdat de vertelling logisch en helder worde en de hoofdzaken naar voren komen.

Dat hier gerekend moet worden met de leeftijd der kinderen behoeft geen breed betoog.

Het „ora et labora” is voor ons de enige weg.

Wie zo biddend en ernstig zich voorbereidt, zal straks met vrucht en zegen vertellen.

Bij de voorbereiding moet U ook aandacht schenken aan het *lied*,

Het Christelijk lied is van grote betekenis voor de Zondagschool.

Het maakt een wezenlijk bestanddeel er van uit.

Zei ik zo even, dat in een kind blijft hangen, wat het op de Zondagsschool geleerd en gehoord heeft, dit geldt vooral van het lied.

Wordt menige vertelling vergeten, het lied beklijft.

Verzen, die we als kind geleerd hebben, raken we niet meer kwijt.

Daardoor wordt een schat van Christelijke gedachten het eigendom van het kind.

Het is opmerkelijk, dat velen binnen de gemeente van Christus in hun sterven juist troost putten uit een psalm- of gezangvers of uit een ander Christelijk lied.

Het lied is dan ook een bij uitnemendheid krachtig middel in de arbeid der Evangelisatie.

Er zijn gevallen, dat God een versje van de Zondagsschool, dat in het geheugen was blijven hangen, gebruikt heeft om iemand — bij wie de wereld alles verstikt scheen te hebben, wat hij op de Zondagsschool geleerd had — tot inkeer en tot schuldbelijdenis te brengen.

Bovendien, juist door het lied, dat de kinderen op de Zondagsschool zingen, brengen ze, zonder dat ze 't zelf willen, het Woord van God mee naar huis.

Immers de liederen, op de Zondagsschool gezongen, worden in huis vanzelfsprekend ook gezongen.

Door het lied bereiken we zó, wat onderwijzers en onderwijzeressen persoonlijk in vele gevallen niet mogelijk is.

De onderwijzer rekene hiermee. Met zorg heeft hij de mooiste verzen uit te zoeken, die bij de geschiedenis, die verteld wordt, passen. In die weg wordt het vertelde beter verstaan, dieper gevoeld en langer bewaard.

Laten de onderwijzers en onderwijzeressen bij de voorbereiding toch ook vooral nagaan, welke moeilijkheden voor de kinderen in het lied kunnen zitten, om die te bespreken en uit te leggen.

Het gevaar is niet denkbeeldig, dat men op de Zondagscholen evenals op de gewone Christelijke scholen de kinderen te weinig leert verstaan, wat ze zingen.

We moeten de kinderen het vers, dat op de rooster staat, nooit mechanisch laten leren; de strekking ervan moeten we de kinderen doen begrijpen. We moeten er aan mede werken, dat uit de mond der kinderen Gods Naam lof gebracht wordt.

III.

Eindelijk nog een enkel woord over de betekenis van de cursussen, en de streekvergaderingen, en in welke geest ze moeten gehouden worden.

Allen zijn we het er wel over eens, dat het moeilijk is, om eenvoudig, begrijpelijk en boeiend voor kinderen te vertellen.

Daartoe moeten we tot de kinderen kunnen afdalen. Zulk vertellen is een aparte kunst. En de een bezit deze gave meer dan de ander.

Toch kan oefening hier helpen.

En vooral is ook van belang, dat men in de leer gaat bij ervaren en goede vertellers.

Het ideaal is daarom, dat op elke plaats de Zondagsschool-onderwijzers(essen) onder bekwame leiding éénmaal in de week samenkomen, en dat één de geschiedenis vertelt, die voor de eerstkomende Zondag op het program staat, en die door allen bestudeerd is.

Zowel de jonge als de ervaren krachten kunnen hier dan een beurt krijgen. Men kan zo van elkander leren: leren hoe het wèl moet en hoe het niét moet.

Er kan op zulk een cursus opbouwende critiek gegeven worden.

De fouten kunnen in liefde onder 't oog gebracht worden.

Het lijkt wel, of dit ideaal niet te verwerkelijken is wegens gebrek aan tijd.

Maar — worden de cursussen niet gehouden — dan moet des te meer voor de wenselijkheid, ja voor de noodzakelijkheid van de streekvergaderingen gepleit worden.

Daar kan uitwisseling van gedachten zijn over moeilijke punten, waarmee men plaatselijk zit.

Daar kunnen vertellingen worden gehouden. De een moet de ander geestelijk opvoeden.

En alles moet geschieden in de geest van Christus.

Hier raken we aan een zonde, die in het koninkrijk Gods reeds o zoveel onheil heeft gesticht; ik bedoel het gebrek aan onderlinge liefde, aan verdraagzaamheid en ootmoed.

Laat er onder de Zondagsschoolarbeiders niet zijn:
een zich voelen,
een zich op de voorgrond dringen,
wegens werkelijke of vermeende gaven; anderszins ook niet:
jaloezie op anderen,

die meer gaven ontvingen,
of een zich dadelijk en altijd gepasseerd gevoelen.

We weten, dat zelfs in de kring van de discipelen van de Heiland de hoogmoed zoveel kwaad heeft gedaan.

„Wie de meeste was,” daar ging het zo vaak om.

Zelfs in de Paaszaal vervulden deze gedachten de harten der jongeren nog, terwijl het hart van de Heiland vol was van het bange lijden, dat zo vlak bij was.

De discipelen weigerden blijkbaar, de een vóór, de ander ná, elkander de voeten te wassen.

En tegen alle conventie in, gaan ze zo maar aanliggen, met vuile voeten aan de dis.

Maar dan staat de Here Jezus Zelf op en wast allen de voeten.

En zó maakt Hij waar, dat Hij gekomen is, niét om gediend te worden, maar om te dienen.

Die gezindheid van Christus zij ook bij ons.

Want het zijn niet alleen de discipelen, die graag de eersten willen zijn. Het zit ons allen in het bloed!

Door de genade van Christus moeten we optreden, niet als een die zichzelf zoekt, maar zichzelf gééft. „Doet geen ding door twisting of ijdele eer, maar in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf.”

Wie begaafd is, beroeme er zich niet op; hij dringe de schuchteren naar voren, onder wie soms zulke kostelijke gaven schuilen, die soms helaas verborgen blijven.

Wanneer U zó, leiders en leidsters, uzelf geeft aan uw arbeid, vol liefde tot Christus en het kind, ernstig en biddend studerend in het Woord van God, en met elkander omgaande in de geest van Christus — ootmoedig en nederig — waarbij het U te doen is om de eer van de Here Jezus, niét om uzélf, dan zal uw arbeid onder de kinderen gezegend worden, dan zult ge nuttige instrumenten zijn in de hand van Christus, om Zijn koninkrijk te doen komen in de wereld, dan zal Hij van U veel lof ontvangen.

Dáár gaat het om.

Uit God en door God en tot God zijn alle dingen.

Hem zij de heerschappij in alle eeuwigheid.

